

İntihar Ruminasyon Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması

Turkish Adaptation of the Suicide Rumination Scale: A Validity and Reliability Study

¹Metin ERDEM^a, ²Habibullah AKINCI^b, ³Zeynep UYANIK NEGİZ^c

^aBingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bingöl, Türkiye

^bYozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Yozgat, Türkiye

^cErzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Erzincan, Türkiye

ÖZET Amaç: Kişinin özgür iradesi ile kendi yaşamını sonlandırması intihar olarak tanımlanabilir. İntihar kararının verilmesinde farklı gerekçeler olabilmektedir. İntihar düşüncesi insan ve toplum sağlığı için risk teşkil eden bir özelliktir. Bu düşüncenin ortaya çıkması, şiddetlenmesi ve süregelen hâle gelmesi insanın iyilik hâlini de tehdit etmektedir. Bu sebeple kişinin intihar düşüncesi üzerine disiplinler arası çalışmalar önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, İntihar Ruminasyon Ölçeği'ni Türk kültürüne uyarlamaktır. Bu kapsamda Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği test edilmiştir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırmaya intihar düşüncesinin olduğu 167 (41 erkek ve 126 kadın) kişi katılmıştır. Ölçek Türkçe diline çevrildikten sonra İngilizce alanında bir dil uzmanı tarafından Türkçe çeviri kontrol edilmiştir. Dil geçerliğinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Yapı geçerliğini test etmek için öncelikle açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmış ve maddelerin iki faktörde dağılımı gözlenmiştir. Sonra doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA için Jamovi uygulaması, DFA için LISREL uygulaması kullanılmıştır. Taslak ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. **Bulgular:** Analizler sonucunda kabul edilebilir uyum indeksleri ile karşılaşılmıştır ($\chi^2/sd=1,754$, karşılaştırmalı uyum indeksi=0,99, normlaştırılmamış uyum indeksi=0,99, kök ortalama kare yaklaşım hatası=0,067). İntihar Ruminasyon Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısının 0,89 olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Sonuç olarak, belirtilen örneklemede İntihar Ruminasyon Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir sonuçlar sunacağı söylenebilir.

ABSTRACT Objective: Ending one's own life with one's free will can be defined as suicide. There may be different reasons for making the decision to commit suicide. Suicidal ideation poses a risk to human and public health. The emergence, intensification and persistence of this thought also threatens the well-being of people. For this reason, interdisciplinary studies on suicidal ideation are important. The aim of this study is to adapt the Suicide Rumination Scale into Turkish. In this context, the validity and reliability of the Turkish form was tested. **Material and Methods:** A total of 167 people (41 males and 126 females) with suicidal ideation participated in the study. After the scale was translated into Turkish, the Turkish translation was checked by a linguist in the field of English. It was decided that language validity was appropriate. In order to test the construct validity, firstly, exploratory factor analysis (EFA) was applied and the distribution of the items in two factors was observed. Then, confirmatory factor analysis (CFA) was applied. Jamovi application was used for EFA and LISREL application was used for CFA. To test the reliability of the draft measurement tool, the Cronbach alpha internal consistency coefficient was calculated. **Results:** Acceptable fit indices were obtained ($\chi^2/sd=1.754$, comparative fit index=0.99, non-normed fit index=0.99, root mean square error of approximation=0.067). The internal consistency coefficient of the Suicide Rumination Scale was found to be 0.89. **Conclusion:** As a result, it can be said that the suicide rumination scale will provide valid and reliable results in the specified sample.

Anahtar Kelimeler: İntihar; ruminasyon; güvenilirlik; geçerlik; uyarlama

Keywords: Suicide; rumination; reliability; validity; adaptation

Küresel olarak intihar göz ardı edilemez bir sosyal olgu olarak belirtilebilir. Dünya Sağlık Örgütüne göre yılda 800.000 insan intihar sebebiyle yaşamını yitirmektedir.¹ İntihar düşünmüş olanların, intihar se-

bebiyle hayatını kaybedenlere nispeten 30 kat daha fazla olduğu aktarılmaktadır.² Kısacası yılda yaklaşık 24 milyon intihar girişimi gerçekleşmektedir. Bu verilere bakıldığında intihara yönelik önleyici müdahale

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Erdem M, Akinci H, Uyanik Negiz Z. İntihar Ruminasyon Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2024;9(1):202-9.

Correspondence: Habibullah AKINCI

Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Yozgat, Türkiye

E-mail: habibullahaknc@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 20 Aug 2023

Received in revised form: 13 Nov 2023

Accepted: 27 Nov 2023

Available online: 28 Dec 2023

2536-4391 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

ve programların geliştirilmesi insan ve toplum sağlığı için elzemdir.

Odağ'a göre intihar düşüncesinin 3 önemli özelliği bulunmaktadır 1) Tehlikenin habercisidir, 2) Hem aniden hem de yavaşça ortaya çıkabilir, 3) Ruhsal çatışmanın göstergesidir.³ Ancak intihar düşüncesinin eyleme geçişinde nasıl bir zihinsel sürecin işlediğine dair tartışmalar devam etmektedir. İntihar veya özkiyim olarak adlandırılan davranışa sebep olan birçok etkenden bahsedilmektedir. Kişilik özellikleri, umutsuzluk, sosyal destek eksikliği, biyolojik nedenler, duygudurum bozukluğu ve intihar girişiminde bulunan aile üyesine sahip olmak bu süreçte belirleyici olabilmektedir.⁴

Literatürde intihar düşüncesinin tekrarlama-sına dair bilgiler kısıtlıdır. Ruminasyon genel olarak tekrarlayıcı ve çoğunlukla kendine odaklı düşünce olarak tanımlanır. İntihar ruminasyonu, intihar düşüncesinin zihinde yer etmesi ve intihar davranışıyla ilişkilidir.⁵ Eğer bir kişinin intihar düşüncesinin sıklığı bilinebilirse intihar girişiminden önce tespit edilip erken müdahale imkânı elde edilebilir. İntihar ruminasyonu genellikle depresyonla ilişkilendirilir. İntihar edenlerin çoğunluğunun depresyon tanısı almış olduğu aktarılmaktadır.⁶ Ayrıca depresif ruh hâlinin tekrarlayıcı ve pasif bir şekilde sürmesi zorluklarla başa çıkma becerilerinin zayıflamasına yol açmaktadır.⁷

Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de intihar oranlarında bir artış görülmektedir.⁸ İntiharı önleme konusunda Türkiye'de farklı girişimler görülmektedir. Örneğin 2004 yılında Prof. Dr. Işık Sayıl'ın girişimiyle "İntiharı Önleme Derneği" adlı sivil toplum kuruluşu kurulmuş ve Kriz Merkezi çalışmaları yapılmıştır.⁹ Bunun dışında Sağlık Bakanlığı tarafından 2005 yılında "Acil Serviste İntihar Girişimlerine Psikososyal Destek ve Krize Müdahale Programı" ile 32 pilot ilde önleme çalışmaları planlanmıştır. Yine bu politika kapsamında 144.133 kişiye intihar önleme farkındalık eğitimi verilmiştir.¹⁰

Artan intihar vakaları ve depresif eğilim sebebiyle intihar ve intihara yönelik koruyucu önleyici müdahaleler, ruh sağlığı çalışanları ve konu ile ilgilenen akademisyenlerin gündeminde daha fazla yer edinecektir. İntiharı önleme çalışmalarında başarılı

olabilmek için intihara giden süreçleri incelemek gerekmektedir. Bu inceleme sürecinde intihar düşüncesinin tekrarlama ve bu eğilimi ölçmeye yönelik bir aracın olması, önleme ve intihar eğilimini tespit etme konusunda ruh sağlığı çalışanları ve akademisyenlerin elini güçlendirecektir.

Türkiye'de ruminasyon ile ilgili oldukça fazla ölçek uyarlama ve geliştirme çalışması bulunmaktadır.¹¹⁻¹⁷ Yine özellikle Türkiye'de intihar eğilimine yönelik farklı ölçme araçlarının kullanıldığı da belirtilebilir. Örneğin "İntihar Davranış Ölçeği", "P-Kuam İntihar Düşüncesi Ölçeği", "İntihara İlişkin Bilgi Düzeyi Ölçeği", "İntihara Yönelik Tutumlar Ölçeği", "İntihar Girişiminde Bulunan Olgulara Yönelik Acil Sağlık Çalışanlarının Tutumları Ölçeği", "Beck İntihar Düşüncesi Ölçeği", "İntihara Yönelik Damgalama Ölçeği", "İntihar Olasılığı Ölçeği", "İntihar Bilişleri Ölçeği" bu araçlardan bazılarıdır.¹⁸⁻²⁶ Ancak intihar ile ilgili ruminasyon ölçeğine rastlanmamıştır. Bu çalışmanın gayesi de geliştirilmiş olan "İntihar Ruminasyon Ölçeği"ni Türk kültürüne uyarlamak ve böylece uygulama sürecine ve intihar alanına katkı sağlamaktır.²⁷ Orijinal ölçek daha önce İranlı öğrenci grubuna uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliği analiz edilmiştir. Analizler neticesinde uyumlu bir model ortaya çıkmıştır.²⁸

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu başlıkta bir ölçek uyarlama sürecinde gerçekleşen geçerlik ve güvenilirlik testlerindeki aşamalardan bahsedilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinin yürütülmesi için Bingöl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 12 Nisan 2023 tarihli ve 33117789/044/104294 sayılı etik açıdan uygunluk kararı alınmıştır. Araştırma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

ÇALIŞMA GRUBU

İntihar Ruminasyon Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlama aşamasında doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için 470 katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcılara soru formu çevrim içi anket formu olarak ulaştırılmıştır. Soru formunda yaş, cinsiyet, yaşanılan bölge ve eğitim durumunu içeren demografik bilgi formu

ve intihar düşüncesini ölçmeyi amaçlayan ölçeğin maddeleri bulunmaktadır. Örneklem yöntemi olarak kartopu örneklem yöntemi kullanılmıştır. Orijinal ölçek geliştirme çalışmasında veri toplama süreci için üniversite öğrencileri, erişkinler ve intihar eğilimi olan katılımcılar tercih edilmiştir.²⁷ Bu sebeple üniversite öğrencilerinden ve erişkinlerden oluşan örneklem grubu veri toplama aşamasında tercih edilmiştir. Veriler 04.05.2023-15.05.2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Orijinal ölçekte intihar düşüncesi sorgulanmıştır. Bu uyarlama çalışmasında katılımcılara intihar düşüncesinin olup olmadığı sorulmuştur. 470 katılımcıdan 167 katılımcı intihar düşüncesinin olduğunu belirtmiştir. İntiharı Ruminasyon Ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır. DFA'yı uygulamak için 167 katılımcının yeterli örneklem büyüklüğünü temsil ettiği düşünülmüştür. Çalışma grubuna ait açıklayıcı özellikler aşağıdaki tabloda aktarılmıştır.

Tablo 1'de kadın lisans öğrencilerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayanların katılım sağladığı ve yaş aralıklarının 16-50 arasında olduğu belirtilebilir. Bunun yanında eğitim düzeyi olarak lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu olan katılımcıların verinin çoğunluğunu oluşturduğu söylenebilir. Veriler toplandıktan sonra intihar düşüncesinin olduğu 167 kişinin verileri ayrılarak bu veri grubu üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dâhil olan ve intihar düşüncesi olan katılımcılarda cinsiyet dağılımı da değişkenlik göstermektedir. Kadın katılımcılar erkek katılımcıların yaklaşık 3 katıdır. Bu veri üzerinden intihar davranışında cinsiyet paradoksun-

dan söz etmek mümkündür. Cinsiyet paradoksu intihar düşüncesi ve intihar girişimi oranı kadın örneğinde daha yüksek sayıda olmasına rağmen tamamlanmış intiharlarda erkeklerin oranı kadınlara kıyasla 3 kat daha fazla olmasını ifade eder. Ancak diğer yandan intiharların %51,3'ün nedeninin bilinmemesi dikkat çekicidir.²⁹

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu çalışmada, Rogers ve ark. tarafından geliştirilmiş İntihar Ruminasyon Ölçeği Türk kültürüne uyarlanmıştır.²⁷ Ölçeğin geliştirme sürecinde 41 madde içeren madde havuzu açıklayıcı ve DFA neticesinde 8 madde ve 2 spesifik boyuttan oluşan bifaktör modele dönüşmüştür. Ölçeğin yapı geçerliliği testi sonucunda bifaktör modelinin uyumu kabul edilebilir değerler sunmuştur ($\chi^2=3002,47$, serbestlik derecesi=700, $p<0,001$, karşılaştırmalı uyum indeksi=0,97, Tucker-Lewis indeksi=0,96, kök ortalama kare yaklaşım hatası=0,08). Güvenirlik sonuçlarında genel faktör ($\omega=0,992$) ve spesifik boyutlar için (spesifik faktör 1 $\omega=0,574$, spesifik faktör 2 $\omega=0,366$) için omega katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacılar ölçeğin toplam puanının tek faktörlü yapıya göre hesaplanması gerektiğini belirtmişlerdir.²⁷ Ölçekten en düşük 0 puan en yüksek 32 puan alınabilmektedir. Ters puanlanan madde yoktur. Ölçekteki maddeler, 0 (Neredeyse hiçbir zaman), 1 (Nadiren), 2 (Bazen), 3 (Sıklıkla) ve 4 (Neredeyse her zaman) şeklinde yanıt seçenekleriyle derecelendirilmiştir. Ölçeğin Türkçe formu ekte verilmiştir (Ek 1).

TABLO 1: Çalışma grubunun demografik özellikleri.

Hiç intihar düşünceniz oldu mu veya intihar ederek ölceğinizi hayal ettiniz mi?		Erkek	Kadın	Toplam						
Evet		41	126	167						
Hayır		63	239	302						
Toplam		104	365	469						
İntihar düşüncesi olup testi cevaplayan katılımcıların demografik bilgileri										
Eğitim durumu	Erkek	Kadın	Toplam	Yaşanılan bölge	Erkek	Kadın	Toplam	Yaş durumu	Erkek	Kadın
Doktora	7	9	16	Akdeniz	5	9	14	Ortalama	28,1	25,6
Yüksek lisans	5	14	19	Doğu Anadolu	12	19	31	Medyan	27	24
Lisans	25	91	116	Ege	1	9	10	Standart sapma	8,62	6,14
Lise	4	9	13	Güneydoğu Anadolu	12	28	40	Minimum	16	15
Ortaokul	0	2	2	Karadeniz	5	9	14	Maksimum	49	50
İlkokul	0	1	1	Marmara	5	37	42			
Toplam	41	126	167	İç Anadolu	1	15	16			

EK 1: İntihar Ruminasyon Ölçeği.

Lütfen aşağıdaki maddelerin her birini okuyun ve hangisine katıldığınızı belirtin. Lütfen genellikle ne yaptığınızı belirtin, ne yapmanız gerektiğini düşündüğünüzü değil. Doğru ya da yanlış cevap yoktur; biz sizin ne düşündüğünüzü ve ne yaptığınızla ilgileniyoruz.

1. Hiç intihar düşünceniz oldu mu veya intihar ederek öleceğinizi hayal ettiniz mi?

a. Evet

b. Hayır

Evet ise devam edin. Hayır ise sonlandırın.

0=Neredeyse Hiç; 1=Nadiren; 2=Bazen; 3=Sıklıkla; 4=Neredeyse Her Zaman

- İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşünceleri savuşturamıyorum.
- İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşüncelerden kaçamıyorum.
- İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşünceleri aklımdan çıkarmakta zorlanıyorum.
- İntihar düşüncem olduğunda, intihar hakkında düşünmeyi durduramıyorum.
- İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi nasıl öldürmek istediğimi düşünürüm.
- İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi farklı yöntemlerle öldürmenin nasıl bir şey olacağını hayal ediyorum.
- İntihar etmeyi düşündüğümde, ölmenin en hızlı ve en kolay yolunun ne olduğunu merak ediyorum.
- İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi nasıl öldürmek istediğimi hayal ediyorum.

UYARLAMA SÜRECİ

İntiharı Ruminasyon Ölçeği'ni Türk kültürüne uyarlamak için Rogers ve ark.dan izin alınmıştır.²⁷ Ölçek maddeleri Türkçeye çevrildikten sonra İngilizce alanında iki uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. İngilizce öğretmenliği bölümünde öğretim elemanı olan iki uzmana Türkçeye çevrilmiş form ve orijinal ölçek formu ulaştırılmıştır. Uzmanlardan her bir madde için Türkçe çevirinin uygunluğunun değerlendirilmesi istenmiştir. Ölçeğin 1 numaralı maddesine gelen düzeltme neticesinde taslak form intihar alanında çalışmaları olan 2 araştırmacı ile paylaşılmış ve maddelerin ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçemediğini değerlendirmeleri istenmiştir. Öneriler sonrasında ölçek taslak hâlini almıştır. Çalışma grubuna ölçek taslağı uygulandıktan sonra elde edilen veriler ile ölçeğin yapısal olarak geçerliliğini sağlamak için DFA yapılmıştır. Sekiz maddelik ölçeğin yüksek uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

BULGULAR

Geçerlik ve güvenilirlik uygulamalarının sonuçlarına bu başlıkta yer verilmiştir. Ölçek uyarlama veya geliştirme çalışmalarında geçerlik testlerinin tamamlanmasından sonra güvenilirlik testleri yapılmaktadır. Katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanlar cinsiyet değişkenine göre aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2'de belirtildiği üzere kadın katılımcılar ölçekten erkek katılımcılara kıyasla daha yüksek ortalama ve toplam puanlara sahiptirler. Ölçeği geliştiren araştırmacıların puanlamanın alt boyutlar ile değil tüm ölçek ile yapılması önerisi üzerine alt boyut puanlamaları sunulmamıştır.

GEÇERLİK TESTLERİN BULGULARI

Ölçeğin Türkçe diline çevrilmiş hâlinin bir dil uzmanı ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanı inceledikten sonra içerik geçerliğinin sağlandığı kanısına varılarak yapı geçerliliği konusunda sınamalara geçilmiştir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi örneklem büyüklüğünün yeterliliğini tespit etmek amacıyla kullanılan

TABLO 2: Katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puanları.

	Cinsiyet	T puanı
Katılımcı sayısı	Erkek	41
	Kadın	126
Ortalama	Erkek	9,54
	Kadın	9,76
Puan toplamları	Erkek	391
	Kadın	1220
Standart sapma	Erkek	4,92
	Kadın	7,12
En düşük	Erkek	0,00
	Kadın	0,00
En yüksek	Erkek	20,0
	Kadın	31,0

TABLO 3: Barlett Küresellik Testi.

χ^2	sd	p değeri
924	28	<0,001

sd: Serbestlik derecesi.

Barlett Küresellik Testi'nin anlamlı sonuç verdiği görülmektedir ($p<0,001$).

Tablo 4'te açımlayıcı faktör analiz (AFA) sonucunda Varimax döndürme yöntemi ile elde edilen sonuçta maddelerin faktör yük değerleri 0,71-0,90 arasında sıralanmıştır.

AFA neticesinde ortaya çıkan 8 madde ve 2 faktörden oluşan model için DFA de uygulanmıştır. 1, 2, 3 ve 4. maddeler bir faktörde, 5, 6, 7 ve 8. maddeler diğer bir faktörde uyum göstermiştir. Maddelerin faktör yükleri 0,76-0,93 aralığındadır. Uyum indeksleri kesin uyum indeksleri, karşılaştırmalı uyum indeksleri ve sıkı uyum indeksleri olarak sınıflandırılmaktadır.³⁰ Aşağıdaki tabloda referans uyum iyeliği indeksleri ve birinci düzey DFA'nın sonuçları aktarılmıştır.

Tablo 5'te referans değerler ile karşılaştırıldığı birinci düzey DFA'nın sonuçlarının yüksek

uyum gösterdiği söylenebilir. Bu bulgular ile bu örneklem için taslak ölçeğin yapı geçerliği konusunda uyum gösteren sonuçlar verdiği söylenebilir.

GÜVENİRLİK TESTLERİNİN BULGULARI

İçerik ve yapı geçerliliği sağlanmış taslak formun güvenirlik analizleri için Cronbach alfa güvenirlik katsayısı kullanılmıştır. Sonuçların güvenilir olarak değerlendirilmesi için Cronbach alfa katsayı değerinin en az 0,70 olması gerekmektedir.³⁴ Bu sebeple taslak ölçeğin toplam madde korelasyonları ve maddelerden biri silindiğinde Cronbach alfa değerleri belirtilmiştir.

Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,895'tir. Bu değer doğrultusunda ölçekten çıkarılınca 0,895'ten daha yüksek bir değer elde edilebilecek bir madde bulunmamaktadır. **Tablo 6**'da toplam madde korelasyonları incelediğinde, maddelerin diğer maddeler ile kabul edilebilir korelasyon değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, intihar riski bulunan kişilerde ruminasyonu ölçmek amacıyla Rogers ve ark. tarafından geliştirilmiş olan İntihar Ruminasyon Ölçeği Türk

TABLO 4: Açımlayıcı faktör analizi sonucu maddelerin faktör yükleri.

Maddeler	Maddelerin faktör yükleri	
Kaçınılmazlık	1. İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşünceleri savuşturamıyorum.	0,721
	2. İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşüncelerden kaçamıyorum.	0,906
	3. İntihar düşüncelerim olduğunda, bu düşünceleri aklımdan çıkarmakta zorlanıyorum.	0,827
	4. İntihar düşüncem olduğunda, intihar hakkında düşünmeyi durduramıyorum.	0,801
Plan/Hazırlıklarda ısrar	5. İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi nasıl öldürmek istediğimi düşünürüm.	0,795
	6. İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi farklı yöntemlerle öldürmenin nasıl bir şey olacağını hayal ediyorum.	0,714
	7. İntihar etmeyi düşündüğümde, ölmenin en hızlı ve en kolay yolunun ne olduğunu merak ediyorum.	0,793
	8. İntihar etmeyi düşündüğümde, kendimi nasıl öldürmek istediğimi hayal ediyorum.	0,857

TABLO 5: Birinci düzey DFA uyum indeksleri.

Uyum indeksleri	DFA sonuçları	Referans değerler
Ki-kare/Serbestlik derecesi	33,34/19=1,754	<5 ³¹
Kök ortalama kare yaklaşım hatası	0,067	Mümkün olduğunca düşük olmalıdır. ³²
Karşılaştırmalı uyum indeksi	0,99	0,95'e yakın veya büyük iyi uyum, 0,90-0,95 arası kabul edilebilir uyum ve 0,90'dan az ise model hatalıdır. ³³
Normlaştırılmamış uyum indeksi-Tucker-Lewis indeksi	0,99	0,95'e yakın veya büyük olmalı, 0,90-0,95 arası kabul edilebilir, 0,90'dan az model hatalıdır. ³³

DFA: Doğrulayıcı faktör analizi.

TABLO 6: Maddelerin toplam madde korelasyonu ve ölçekten çıkarıldıklarında toplam Cronbach alfa değişimi.

	Madde silindiğinde ölçek ortalaması	Madde silindiğinde ölçek varyansı	Toplam madde korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach alfa
m1	8,64	34,970	0,617	0,887
m2	8,80	34,370	0,728	0,877
m3	8,78	34,910	0,681	0,882
m4	8,73	33,723	0,706	0,879
m5	8,22	33,807	0,716	0,878
m6	8,57	35,108	0,596	0,889
m7	7,92	33,775	0,644	0,885
m8	8,28	32,820	0,726	0,877

kültürüne uyarlama çalışması yapılmış ve ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmiştir.²⁷

Yapı geçerliğini test etmek için öncelikle AFA, sonrasında orijinal ölçekte ortaya çıkan modeli sınamak adına DFA tercih edilmiştir. DFA ile daha önce elde edilmiş ya da elde edilmesi muhtemel bir modelin sınanması yapılır.³⁵ Orijinal ölçek ilk analizde iki spesifik faktöre sahipken bifaktör modeli ile yapılan testlerde tek faktör ve 8 maddeye sahip bir yapı da ortaya çıkmıştır.²⁷ Bunun üzerine araştırmacı ile iletişime geçilmiş ve araştırmacı ölçeğin iki boyutlu model ile tasarlandığını fakat ilerleyen analizlerde tek faktörlü bir yapının da mümkün olduğunu böylelikle alt boyutlara isim vermediğini belirtmiştir. Ayrıca alt boyutların isimlerinin “kaçınılmazlık” ve “plan/hazırlıklarda ısrar” olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Bu sebeple AFA ile maddelerin hangi faktörlerde değer yüklendiği test edilmiştir. Bu test için Jamovi (Açık kaynak kodlu bir yazılım: Sydney, Australia- <https://www.jamovi.org/about.html>) uygulamasından yararlanılmıştır. 167 katılımcının verileri ile gerçekleştirilen analiz için maksimum olabilirlik çıkarma yöntemi ve Varimax döndürme yönteminin kullanılmıştır (p<0,001). AFA ile maddelerin hangi faktörlerde değer yüklendiği tespit edildikten sonra DFA ile modelin uyumu test edilmiştir.

470 katılımcıdan veri toplanmıştır. Ancak orijinal ölçek geliştirme çalışmasında katılımcılar sadece intihar düşüncesi olan kişilerden seçilmiştir. Böylelikle bu çalışmada da intihar düşüncesinde olan 167 katılımcının verileri faktör analizine dâhil edilmiştir. Verilerin dağılımının normallik gösterdiği tespit edilmiştir. LISREL (Scientific Software International,

Inc Chapel Hill, North Carolina) programı ile yapılan analizlerde iki faktörlü modelin iyelik değerleri aktarılmıştır. Sonuçların güvenilir olarak değerlendirilmesi için Cronbach alfa katsayı değerinin en az 0,70 olması gerekmektedir.³⁴ Çalışmanın sonucunda ise Cronbach alfa değeri 0,895 olarak bulunmuştur. Bu değer doğrultusunda ölçekten çıkarılınca 0,895’ten daha yüksek bir değer elde edilebilecek bir madde bulunmamaktadır. Toplam madde korelasyonları incelendiğinde maddelerin diğer maddeler ile kabul edilebilir korelasyon değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

Uyarlanan ölçeğin maddeleri dikkate alındığında intihar düşüncesinin tekrarlanma durumu vurgulanmaktadır. Türkçe literatüre kazandırılan “İntihar Olasılığı Ölçeği”, “sosyal destek/benlik algısı”, “öfke/düşmanlık”, “umutsuzluk/yalnızlık”, ve “intihar düşüncesi” alt boyutlarını içermektedir.²⁵ Bu alt boyutlar ile intihara yönelik eğilimin nedenleri de sorgulanabilir. Yine “P-Kuam İntihar Düşüncesi Ölçeği” de intihar olgusu üzerinden kişinin intiharı nasıl algıladığını anlamlandırmaya yönelik maddeler içermektedir.¹⁹ Bu bağlamda bu çalışmada uyarlanan “İntihar Ruminasyon Ölçeği”nin maddeleri ise tekrarlayan intihar düşüncesini içeren maddeler olduğundan diğer ölçme araçlarından farklı bir olguyu ölçmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak bu çalışmada, Türk kültürüne uyarlanması yapılan İntihar Ruminasyon Ölçeği’nin psikometrik olarak uyum değerlerinin kabul edilebilir olduğu, güvenilirlik testlerinden de belirtilen örneklem için güvenilir sonuçlar elde ettiği söylenebilir. Tekrarlayan intihar düşüncesinin belirlemede bu

uyarlanan ölçeğin, geçerli ve güvenilir sonuçlar sunabilecek bir ölçme aracı olduğuna kanaat getirmek için farklı zaman dilimlerinde ve farklı örneklemlemler ile tekrar test edilmesi önerilmektedir.

“İntihar Ruminasyon Ölçeği” aracılığı ile intihar düşüncesi olan kişi ve grupların bu düşüncesinin ne kadar yoğun olduğu hakkında bilgi alınabilir. Şu ana kadar İranlı öğrenci grubu örnekleminde uyarlanan ölçeğin başka bir ülke ve bölgede uyarlanmasının yapıldığına yönelik bir veriye rastlanmamıştır.²⁸ Ölçeğin klinik uygulamalarda yer bulması için farklı örneklem gruplarıyla tekrar geçerlik ve güvenilirliğin test edilmesi sağlıklı sonuçlara ulaşmak için elzemdir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma

ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Metin Erdem; **Tasarım:** Habibullah Akıncı, Metin Erdem; **Denetleme/Danışmanlık:** Metin Erdem, Habibullah Akıncı, Zeynep Uyanık Negiz; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Metin Erdem, Habibullah Akıncı, Zeynep Uyanık Negiz; **Analiz ve/veya Yorum:** Habibullah Akıncı; **Kaynak Taraması:** Metin Erdem, Habibullah Akıncı, Zeynep Uyanık Negiz; **Makalenin Yazımı:** Metin Erdem, Habibullah Akıncı, Zeynep Uyanık Negiz; **Eleştirel İnceleme:** Habibullah Akıncı; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Metin Erdem, Habibullah Akıncı, Zeynep Uyanık Negiz.

KAYNAKLAR

- World Health Organization [Internet]. © 2023 WHO [Cited: July 18, 2023]. Suicide. Available from: [\[Link\]](#)
- Can SS, Sayıl I. Yineleyici intihar girişimleri [Repeated suicides]. *Kriz Dergisi*. 2004;12(3):53-62. [\[Link\]](#)
- Odağ C. İntihar Özkıyım Tanım Kuram Sağaltım. 2. Baskı. İzmir: Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Vakfı Yayınları; 2002.
- Ak M, Gülsün M, Özmenler KN. Özkıyım ve kişilik [Suicide and personality]. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2009;1(1):45-54. [\[Crossref\]](#)
- Morrison R, O'Connor RC. A systematic review of the relationship between rumination and suicidality. *Suicide Life Threat Behav*. 2008;38(5):523-38. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Esgin M. İntihar- Açıklama, Değerlendirme, Tedavi ve Önleme. 1. Baskı. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları; 2014.
- Nolen-Hoeksema S. Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. *J Abnorm Psychol*. 1991;100(4):569-82. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- TUİK [Internet]. [Erişim tarihi: 18 Temmuz 2023]. İntihar İstatistikleri. Erişim linki: [\[Link\]](#)
- Sayıl I. İntiharı önleme [Suicide prevention]. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*. 2008;1(3):53-7. [\[Link\]](#)
- Alptekin K, Duyan V. İntihar ve İntiharı Önleme. 2. Baskı. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi; 2012.
- Bozkur B, Kiran B. Adaptation of COVID-19 Rumination Scale (C-19RS) to Turkish: rumination and burnout during COVID-19 pandemic. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2022;12(65):287-99. [\[Crossref\]](#)
- Demirci A, Arslan. C. The study of adaptation of the positive and negative rumination scale into Turkish. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*. 2022;12(66):419-30. [\[Link\]](#)
- İnceç Ö, Akyüz Z, Samancı A. Adaptation of self-critical rumination scale to Turkish and investigation of psychometric properties. *Klinik Psikoloji Dergisi*. 2020;1(5):39-51. [\[Crossref\]](#)
- Kabadayı F, Mercan O. Reliability and validation of the Turkish adaptation of the mistake rumination scale. *Current Psychology*. 2023;42:6429-38. [\[Crossref\]](#)
- Tekin HH, Kırloğlu M. Utrecht Yasa Bağı Ruminasyon Ölçeğinin (UYRÖ) Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliği [Validity and reliability of the Turkish Version of the Utrecht Grief Rumination Scale]. *OPUS International Journal of Society Researches*. 2019;11(18):1114-35. [\[Crossref\]](#)
- Bugay A, Baker Ö. Eşil Ruminasyon Ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Turkish version of the Co-rumination Questionnaire: a validity and reliability study]. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*. 2015;5(43):106-14. [\[Link\]](#)
- Yılmaz AE, Sungur MZ, Konkan R, Şenormancı Ö. Ruminasyonla ilgili üstbilgi ölçeklerinin klinik ve klinik olmayan Türk örneklemelerindeki psikometrik özellikleri [Psychometric properties of the metacognition scales about rumination in clinical and non-clinical Turkish samples]. *Türk Psikiyatrisi Derg*. 2015;26(4):268-78. Turkish. [\[PubMed\]](#)
- Bayam G, Dilbaz N, Bittis V, Holat H, Tüzer T. İntihar davranışı ile depresyon, ümitsizlik, intihar düşüncesi ilişkisi: İntihar Davranış Ölçeği geçerlilik, güvenilirlik çalışması [Relationship between suicide behavior and depression, hopeless and suicide ideas: Suicide Behavior Scale Validity and reliability study]. *Kriz Dergisi*. 1995;3(1):223-5. [\[Crossref\]](#)
- Haran S, Berksun EO. P-KUAM İntihar Düşüncesi Ölçeği: ölçek geliştirme üzerine bir pilot çalışma [P-KUAM Suicide Ideas Scale: a pilot study on scale development]. *Kriz Dergisi*. 1995;3(1):206-7. [\[Crossref\]](#)
- Öztürk A, Akın S. The Turkish version of Literacy of Suicide Scale (LOSS): validity and reliability on a sample of Turkish university students. *Uluslararası Hakemli Psikiyatrisi ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*. 2016;7:20-42. [\[Crossref\]](#)

21. Abayhan Y, Aktaş V, Gülüm İV. Bir standardizasyon çalışması: İntihara Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması. 15. Ulusal Psikoloji Kongresi; İstanbul, 3-5 Eylül 2008. p.3-5.
22. Er G, Şimşek Z, Aker AT. İntihar Girişiminde Bulunan Olgulara Yönelik Acil Sağlık Çalışanlarının Tutumları Ölçeği'nin (İGYTÖ) geliştirilmesi; geçerlik ve güvenilirlik [Developing an Attitude Scale Towards Attempted Suicide Cases for Evaluating Emergency Medical Teams (ASETSA)]. Türk Psikiyatri Dergisi. 2013;24(4):260-5. [Crossref] [PubMed]
23. Ozcelik HS, Ozdel K, Bulut SD, Orsel S. The Reliability and Validity of the Turkish Version of the Beck Scale for Suicide Ideation (Turkish BSSI). Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology. 2015;25(2):141-50. [Crossref]
24. Öztürk A, Akin S, Durna Z. Testing the Psychometric Properties of the Turkish Version of the Stigma of Suicide Scale (SOSS) with a Sample of University Students. J Psychiatr Nurs. 2017;8(2):102-9. [Crossref]
25. Batgün AD, Şahin NH. İntihar Olasılığı Ölçeği: gözden geçirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması [Suicide Probability Scale: revision, validity and reliability]. Klinik Psikoloji Dergisi. 2018;2(2):52-64. [Link]
26. Baltacı UB, Traş Z, Ak M, Kesici Ş. İntihar bilişleri, dürtüsellik ve yaşamın anlamı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigation of the relationship between suicide cognitions, impulsivity and meaning of life]. Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research. 2020;10(2):155-64. [Crossref]
27. Rogers ML, Law KC, Houtsma C, Tucker RP, Anestis MD, Joiner TE. Development and Initial Validation of a Scale Assessing Suicide-Specific Rumination: The Suicide Rumination Scale. Assessment. 2022;29(8):1777-94. [Crossref] [PubMed]
28. Sahlan RN, Grunewald W, Smith AR. Validations of the Farsi versions of the depressive symptom inventory suicidality subscale (F-DSI-SS) and suicide rumination scale (F-SRS) among Iranian college students. Suicide Life Threat Behav. 2023;53(1):16-28. [Crossref] [PubMed]
29. Alptekin K, Duyan V. İntihar ve İntihar Girişimi Kavramlar, Yaygınlık, Müdahale, Önleme ve Öyküler. 1. Baskı. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi; 2014.
30. Brown TA. Confirmatory Factor Analysis for Applied Research. 2nd ed. New York: The Guilford Press; 2015.
31. Anderson JC, Gerbing DW. The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. Psychometrika. 1984;49:155-73. [Crossref]
32. Tabachnick BG, Fidell LS. Using Multivariate Statistics. 6th ed. Boston: MA Pearson; 2013.
33. Hu LT, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal. 2009;6(1):1-55. [Crossref]
34. Karakoç FY, Dönmez L. Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler [Basic principles of scale development]. Tıp Eğitimi Dünyası. 2014;13(40):39-49. [Crossref]
35. Koğar H. R ile Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri: Klasik Test Kuramı, Faktör Analizi Yaklaşımı ve Madde Tepki Kuramı Uygulamaları. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2020. [Crossref] [PubMed]